

Ýlimiz

Çankýry Çankýry Ýli'nin Cumhuriyet Döneminden önceki nüfus verilerine ilipkin bilgiler salnamelerde ve bazı araþtırmacıların aktarmalarında alınabilmektedir 1869 yýlýnda yayýmlanan ve Çankýry Sancaðýný da içeren I. Kastamonu Vilayeti Salnamesinde verilere göre Kalecik kazası da dahil olmak üzere Çankýry Sancaðýnýn toplam nüfusu 66.731 kişidir. Yüzyýlýn (19. yy.) baþları Çankýry Sancaðýnýn nüfusu erkek 77.417; kadın 76.375 olmak üzere toplam 153.792 olmuştur.

Cumhuriyet Döneminde gerçekleştirilen ilk genel nüfus sayımı sonuçlarına göre (1927) Çankýry Ýli'nin nüfusu 157.219 'dur. Sayıllarına göre Çankýry Ýli'nin nüfus verileri şu şekildedir. Behri “Çangra” isimli bir Hitit beyi kurdu için bu ismi anılmıyptır. Bölgeye gelen Oðuz Türkleri bu ismi kendi dil ve lehçelerine uydurarak “Kengiri” dediler. Cumhuriyetin ilânından sonra ilin ismi Çankýry olarak deðiştirilmiştir.

Çankýry'nın bilinen târihi Hititlere dayanır ve bir Hitit beyi tarafından kurulmuştur. Hitit Ýmparatorluğunun merkezi olan Hattuşaş'a yakın olupu sebebiyle önemli bir şehirdi. M.Ö. 1200 senelerinde iç savaşlar sebebiyle Hitit Ýmparatorluğu parçayýflayınca, Çankýry, Friyalýların eline geçti. Daha sonra şehri Lidyalýlar ele geçirdiler. M.Ö. 6. asırda Persler bu bölgeyi Lidyalýlar'dan aldılar. Yki asır sonra Makedonya Kralý Ýskender, Persleri yenerek bu bölgeyi de eline geçirdi. Ýskender'in ölümü üzerine Çankýry Galatların eline geçti ve “Gangaris” (keçisi bol ülke) ismi ile başkent olan Roma Ýmparatorluğu Anadolu'nun bir kısmı ile beraber Çankýry'ya hâkim oldu. Roma'nın ikiye bölünmesi üzerine bu kısım Doğu Roma (Bizans)elinde kaldı.

1071 Malazgirt Savaşından sonra Çankýry Türkler tarafından fethedildi. Selçukluların önemli beyliklerinden olan Daniþmendö bölgesine hâkim oldular. Daniþmend Devletinin kurucusu olan Melik Ahmed Daniþmend Gâzi, Alparslan'ın komutanıydı. Çankýry'nın fethini Emir Karatekin'e vermişti. Bu komutan 1082'de Çankýry'yı fethetti ve 1106 senesine kadar Çankýry vâililiğini yaptı. 1134'te Bizanslılar bir ara Çankýry'yı iþgal ettilerse de, kısa bir müddet sonra Selçuklu Sultanı Birinci Mes'ud, Çankýry'yı 1137'de yeniden fethetti. Selçuklu devletinde mühim bir şehir olan Çankýry, Moðol ve Ýlhanlıların istilâsına uğradı. Daha sonra Candaroðulları bölgeye hâkim oldular.

Birinci Murad, Çankýry'yı Osmanlı Devletinin topraklarına katmıyptır. 1402 Ankara Savaşında Candaroðulları şehri tek geçirdiyse de, 1439'da Çelebi Sultan Mehmed, Çankýry'yı yeniden Osmanlı Devletine kattı. Merkezi Kütahya olan Anadolu beylerbeyliğinin 14 sancağından biri de Çankýry idi. Tanzimattan sonra Kastamonu, vilâyetinin 4 sancağından biri olmuştur. Ýstiklâl Harbinde Ýnebolu-Kastamonu yolu ile gelen cephâneyi Ankara'ya ulaþtırmada Çankýry erkek ve kadın cephânenin Ilgaz Dağı'nı aşmada Kale ve Kyyısın köylerinin hizmetleri çok büyük olmuştur. Çankýry, Cumhuriyet devrinde il olarak 1925'te Kengiri (Kangri)ismi “Çankýry” olarak deðiştirilmiştir. 1050 ve 1944'te büyük deprem geçirmiştir.